

Zdarzenie – technika – sztuka
Myślenie sztuki filmowej
Obserwacje

Jerzy Łukaszewicz

**Zdarzenie – technika – sztuka
Myślenie sztuki filmowej
Obserwacje**

Recenzent

Jolanta Dylewska

Seria wydawnicza

Sztuka Reżyserii. Sztuka Operatorska

Redaktor serii

prof. UŚ dr Jarosław Świerszcz / Ingmar Villqist

Rada naukowa

dr hab. Krystyna Doktorowicz, prof. UŚ

prof. dr hab. Jerzy Łukaszewicz

dr hab. Rafał Milach, prof. UŚ

prof. dr hab. Stanisław Rosiek, Uniwersytet Gdański

prof. dr hab. Krzysztof Zanussi

*Małgorzacie
Katarzynie
Julianowi*

Wstęp

Sztuka filmowa jako zjawisko estetyczne jest następstwem iluzji, jaką generują ludzki umysł i technika, aby wykreowana przez twórcę rzeczywistość wyrażała w sposób adekwatny bogactwo ludzkiej kultury i duchowości. Świat sztuki kryje w sobie świat realny i rzeczywistość nieznaną, nieuchwytną, wskazującą jednocześnie to, co zakryte, niepoznane, umykające rygorom racjonalności, ale granica między tymi dwiema sferami jest płynna i niewyraźna, ponieważ trwa między nimi stały przepływ: wciąż jest przedstawiane coś nowego i stale coś pozostaje niejasne, zasłonięte.

Książka ta z pewnością nie manifestuje jedynie poprawnych poglądów estetycznych, nie odkrywa formuł tworzenia, nie demaskuje manipulacji formalnych, wreszcie nie prezentuje imperatywnych patentów artystycznych. Podjąłem jedynie próbę odpowiedzi na następujące pytania: jaki głębszy sens jest ukryty w działaniach twórcy filmowego? Jak obiektywnie ocenić wkład twórczy? Jakie przyjąć kryteria oceny? Gdzie wreszcie przebiega właściwa granica tej oceny? Jeśli odpowiedzi nie zaspokoją tych, którzy chcą wiedzieć, jak jest naprawdę, pozostaje nadzieja, że będzie motywacją wskazującą własną drogę myślenia o fenomenie tworzenia (zgodnie z renomowanym imperatywem: „przygotować do drogi, a nie drogę”).

W *Sein und Zeit*¹ Martin Heidegger (1889–1976)², wybitny filozof niemiecki uznawany za jedną z najważniejszych postaci w filozofii

---

¹ M. Heidegger: *Sein und Zeit*. Neunzehnte Auflage. Max Niemeyer Verlag, Tübingen 2006.

² Martin Heidegger, uczeń Edmunda Husserla. W 1914 r. publikuje pracę doktorską *Psychologiczna teoria sądu*. Heidegger był profesorem w Marburgu i we Fryburgu Bryzgowijskim. W 1927 r. wydaje *Bycie i czas (Sein und Zeit)*. Wpływ tego dzieła jest ogromny. Heidegger analizuje w nim sytuacje egzystencjalne, w jakich może znaleźć się człowiek. Z pracy tej Jean-Paul Sartre

XX wieku, obdarza sztukę przymiotem myślenia³. Dlatego uprawnione jest roszczenie do ugruntowania pojęcia „myślenie sztuki filmowej” jako fenomenu zjawisk estetycznych. *Zdarzenie, technika, sztuka* konkretyzuje horyzonty i możliwości myślenia sztuki filmowej, a więc pozwala ustalić, kiedy użycie kategorii mobilizowania rzeczywistości ma charakter wiążący.

Opis zjawisk w sztuce nie jest procesem ściśle naukowym, dlatego posłużyłem się określeniem „obserwacja”, które wyraża między innymi: przyglądanie się, spostrzeżenie, opinię, refleksję. Prezentacja obserwacji winna wyróżnić i wydobyć to, co leży u podstaw fenomenu tworzenia w sztuce filmowej. Sądzę, że przyjęta metoda wypracowanych narzędzi analityczno-interpretacyjnych ugruntuje i usystematyzuje pojęcia realizacji dzieła filmowego jako struktury intelektualnej.

Obserwacje przedstawiają elementarne narzędzia myślenia warsztatu twórcy filmowego: 1) ZDARZENIE stanowi próbę analizy struktury dramaturgicznej opowieści ekranowej, 2) TECHNIKA opisuje wybrane aspekty warsztatu narzędziowego twórcy filmowego, 3) SZTUKA przedstawia próbę połączenia sensu zdarzenia i techniki jako *spiritus movens* myślenia artystycznego.

Joseph Rudyard Kipling (1865–1936), angielski prozaik i poeta, laureat Nagrody Nobla, stwierdził kiedyś, że pierwszą powinnością artysty jest opanowanie warsztatu. Początkiem drogi pozwalającej zgłębić *myślenie sztuki filmowej* oraz zdobyć biegłość w warsztacie twórczym jest podstawowa teoretyczna świadomość. Mam nadzieję, że zaprezentowane tu obserwacje zainspirują studiujących w dziedzinie sztuk filmowych do działań twórczych, których owocem będą sekretne światy na ekranie, drogi wiodące tam, gdzie nie ma ostatecznego rozstrzygnięcia.

Pragnę w sposób szczególny podziękować Pani Dziekan Szkoły Filmowej im. Krzysztofa Kieślowskiego Uniwersytetu Śląskiego Profesor Krystynie Doktorowicz za to, że mogłem poświęcić więcej czasu na interpretację oraz przegląd narzędzi myślenia sztuki

---

zapożyczył prawie wszystkie analizy swojego dzieła *Byt i nicość*. Późniejsze prace Heideggera potwierdziły jednak stwierdzenie zawarte w przedmowie do *Bycia i czasu*, że centralnym punktem refleksji autora jest bycie – *Vom Wesen der Wahrheit (O istocie prawdy)*. „Myśliciel bardziej natchniony niż ścisły, prorok »dekadenckiej« epoki i ery atomowej. Heidegger wywiera niezwykle urok na współczesnych umysłach”. J. Didier: *Słownik filozofii*. Przeł. K. Jarosz. Wydawnictwo „Książnica”, Katowice 1992, s. 143.

³ C. Woźniak: *Martina Heideggera myślenie sztuki*. Wydawnictwo A, Kraków 2004.

filmowej. Dziękuję również Dyrekcji Instytutu Sztuk Filmowych i Teatralnych Panu Doktorowi Jarosławowi Świerszczowi oraz Pani Doktor Annie Huth za odwagę, energię, a także entuzjazm, dzięki którym przekonałem się, że mogę sięgać dalej i lepiej wyjaśniać wszystko to, czym się zajmuję. Jednak największe podziękowania należą się mojej Rodzinie, na której mądrość, wsparcie i miłość zawsze mogę liczyć.

styczeń 2021

Indeks nazw osobowych

A

- Antkowiak Marek 56, 197
Antognazza Maria Rosa 66, 193
Arnheim Rudolf 27, 28, 50, 84,
85, 193
Arouet François Marie (por. Wol-
ter) 63
Arystoteles 35, 36, 169

B

- Bachelard Gaston 143, 144
Baka Łukasz 96
Baran Bogdan 49, 138, 174, 180,
182, 183, 193, 194
Baricco Alessandro 126
Beethoven Ludwig van 67
Bergson Henri 14, 15, 33, 84, 110,
130, 193
Berleant Arnold 45, 193
Blissett Luther 73, 79, 193
Boehm Gottfried 28
Bossuet Jacques-Bénigne 43
Brenner Sidney 190
Buczyńska-Garewicz Hanna 175,
177, 193
Bułhakow Michaił 80, 193

C

- Camus Albert 80, 193

- Carlson Piotr 80, 196
Carlsson Anni 65, 195
Casas Marrodán Carlos 29, 198
Castoriadis Cornelius 144
Chączyńska Zofia 80, 193
Child Lee 79
Chojnacki Marek Piotr 27, 85,
193
Connelly Michael 83, 193
Cortazar Julio 80, 193
Cypryński Piotr 87, 196
Czartoryska-Meier Maria 156

D

- Daldry Stephen 151
Davis Miles 62
Dąbrowski Witold 80, 193
Deakins Roger 90
Dennet Daniel C. 19, 190, 193
Didier Julia 8, 84, 194
Doktorowicz Krystyna 8–9
Durand Gilbert 143, 144
Durozoi Gérard 30, 36, 45, 49,
194

E

- Eco Umberto 183, 184, 195
Einstein Albert 141, 148

F

Fabjańska-Potapczuk Beata 29, 198
Falkiewicz Lucyna 168, 195
Field Syld 52, 53, 69, 70, 194
Filipczuk Michał 134, 167, 195
Forrester Viviane 152, 173, 194
Frensham Raymond G. 68, 194

G

Gadacz Tadeusz 141, 194
Gadamer Hans-Georg 49, 61, 194
Gałęcki Jerzy 163
Gołaszewska Maria 17, 25, 60, 128, 129, 185, 186, 194
Grabowski Janusz 168, 194
Greenberg Clement 184
Grudzińska Grażyna 80, 196
Guze Joanna 80, 193

H

Harari Yuval Noah 64, 194
Hartmann Nicolai 25
Has Wojciech Jerzy 39
Hegel Georg Wilhelm Friedrich 134, 168, 194
Heidegger Martin 7, 8, 25, 39, 41, 42, 48, 49, 63, 86, 90, 91, 107, 108, 130, 138, 139, 144, 166, 168, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 194, 195, 196, 197
Helman Alicja 17
Hesse Herman 65, 195
Hitler Adolf 56, 197
Hollaender 56
Horodyska Ewa 83, 193
Horyń Karolina 82
Hunia Justyn 64, 194
Husserl Edmund 7, 15, 40, 50, 95, 137, 142, 143, 144, 145, 146, 171, 177, 195, 197
Huth Anna 9

I

Ingarden Roman 15, 17, 118, 168, 172

J

Jackiewicz Antoni 17
Jackowicz Jan 73, 193
James William 20, 70, 133, 134, 138, 195
Jarosz Krzysztof 8, 84, 194

K

Kamiński Janusz 107
Kant Immanuel 129, 130, 137, 138, 139, 141, 143, 163, 194
Kawalerowicz Jerzy 46
Kępiński Antoni 65, 66, 195
Kipling Joseph Rudyard 8
Kołakowski Leszek 89, 168, 169, 171, 195
Kopaliński Władysław 184, 195
Korusiewicz Maria 45, 193
Kowalska Małgorzata 23, 50, 195, 196
Kozłowski Maciej 17, 197
Kozłowski Władysław N. 20, 195
Królikiewicz Grzegorz 159, 160, 195
Krzemieniowa Krystyna 27, 136, 161, 197
Künstler Mieczysław Jerzy 140, 196
Kurecka Maria 65
Kurek Łukasz 19, 190, 193
Kuryłowicz Andrzej 73, 193

L

Lagencrantz David 80, 195
Lamża Łukasz 66, 193
Lamża Zuzanna 66, 193
Landman Adam 163, 168, 194

- Leibniz Gottfried Wilhelm 66,
138, 141, 193
- Lévinas Emanuel 21, 30, 47, 49,
50, 61, 62, 93, 195, 196
- Lewandowska Irena 80, 193
- Lewicki Bolesław Włodzimierz 17
- Lorenc Iwona 37, 194
- Ł**
- Łagodzki Włodzimierz 33, 132, 194
- Łukasiewicz Małgorzata 65, 195
- Łukowski Jan 31, 196
- M**
- Mann Tomasz 30, 31, 65, 195, 196
- Manovich Lev 86, 86–88, 87, 88,
196
- Marek Aureliusz 153
- Marek George M. 63, 67, 196
- Margański Janusz 21, 93, 195
- Markiewka Tomasz 45, 193
- Markowski Marek 64, 194
- Márquez Gabriel García 80, 196
- Marszałek Robert 138, 195
- Marzec Sławomir 37
- McDonald Dwight 184
- Mendes Sam 90
- Merleau-Ponty Maurice 23, 24,
31, 32, 35, 196
- Michalski Krzysztof 32, 167,
168, 171, 173, 196
- Michałek B. 52, 193
- Michelangelo di Lodovico Buonarroti Simoni (Michał Anioł) 124, 163, 198
- Michelis Voker 65, 195
- Migasiński Jacek 23, 30, 194, 196
- Miklós Pál 140, 196
- Mizera Janusz 41, 86, 144, 194
- Mo Yan 64, 196
- Mrówczyński Paweł 47, 195
- Musiał Janusz 196
- N**
- Nelson James 170
- Niecikowski Jerzy 30, 194
- Nietzsche Friedrich 32, 167, 196
- Nowicki Światosław Florian 134,
194
- O**
- Ockham William 187, 189, 190,
196
- P**
- Peirce Charles Sanders 20
- Peter Michał 169, 196
- Pieńkowski Marek 17, 197
- Platon 173, 174
- Plotyn 173
- Plaźewski Jerzy 33, 52, 196
- Pyszczek Grzegorz 33, 132, 194
- R**
- Rebes Marcin 49, 196
- Rilla Rof 52, 53, 70, 196
- Roussel André 30, 36, 45, 49, 194
- Rzepińska Maria 108, 115, 116,
117, 196
- S**
- Sagan Carl 125, 126
- Salwa Mateusz 37, 194
- Sartre Jean-Paul 7
- Sawicka Inga 80, 195
- Scheler Max 44, 197
- Schelling Friedrich Wilhelm
Joseph von 42, 136, 161, 164
- Schollenberger Piotr 37, 194
- Scola Ettore 108
- Scott Ridley 151
- Sidorek Janusz 137, 195
- Skarga Barbara 14, 31, 33, 34, 43,
46, 59, 84, 95, 110, 130, 132, 133,
143, 144, 145, 146, 197

- Sochoń Jan 183, 197
Sowiński Grzegorz 44, 197
Spielberg Steven 107, 108
Stróżewski Władysław 15, 16,
21, 22, 24, 41, 51, 60, 62, 65, 88,
90, 118, 119, 126, 127, 129, 131,
135, 149, 150, 155, 162, 166, 168,
172, 173, 180, 181, 182, 197
Sukenick Ronald 180
- Ś**
Śledzianowska Maria 152, 194
Świerszcz Jarosław 9
Święcicka Krystyna 137, 197
- T**
Tischner Józef 27, 28, 38, 91, 134,
140, 141, 168, 197
Tomasz z Akwinu, św. 172
Tornatore Giuseppe 126, 127
Truly Richard Harrison 126
- U**
Ullrich Volker 56, 197
- V**
van Gogh Vincent 175, 176
- W**
Wajda Andrzej 61
Wajs Andrzej 40, 95, 137, 195
Walulik Agnieszka 65, 196
Wawrzyszko Paweł 68, 194
Weksler-Waszkinel Romuald
Jakub 15, 193
Welles Orson 159, 160, 195
Wertenstein Wanda 52, 193
Whitehead Alfred North 17, 197
Wiesing Lambert 27, 28, 37, 161,
162, 174, 177, 178, 197
Wilde Oscar 189
William James 70, 167
Wittgenstein Ludwig 14, 18, 37,
197
Witwicki Władysław 174
Włodarczyk Tadeusz 189, 196
Wojewoda Cecylia 189
Woleński Jan 172
Wolniewicz Bogusław 14, 197
Wolniewicz Marian 169, 196
Wolter, właśc. François Marie
Arouet 63
Woolf Leonard 152
Woolf Virginia 152, 173, 174,
179, 194
Woźniak Cezary 8, 42, 130, 166,
176, 197
Wójcik Jerzy 26, 38, 39, 47, 48, 92,
107, 109, 110, 111, 112, 150, 197
Wu Daozi 139, 140
Wysocka Elżbieta 120, 197
- Z**
Zafón Carlos Ruiz 29, 198
- Ż**
Żuchowski Tadeusz 184, 195
Życieńska Ewa 63, 196

Nota biograficzna

Jerzy Łukaszewicz – reżyser, operator, scenarzysta. Ukończył Wydział Operatorski Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej i Teatralnej w Łodzi. Od 2006 roku profesor sztuk filmowych. Wykładowca Szkoły Filmowej im. Krzysztofa Kieślowskiego Uniwersytetu Śląskiego. Współpracował między innymi z Andrzejem Wajdą, Tadeuszem Konwickim, Kazimierzem Kutzem, Jerzym Kawalerowiczem, Witoldem Leszczyńskim, Juliuszem Machulskim. Filmy, przy których współpracował, były nagradzane na prestiżowych krajowych i międzynarodowych festiwalach. Publikował także w czasopiśmie „Estetyka i Krytyka” wydawanego przez Uniwersytet Jagielloński w Instytucie Filozofii. Od 2020 roku pełni funkcję prodziekana do spraw nauki i twórczości artystycznej w Szkole Filmowej im. Krzysztofa Kieślowskiego Uniwersytetu Śląskiego. Członek Polskiej Akademii Filmowej i Stowarzyszenia Filmowców Polskich.

Event - technique - art The thinking of film art. Observations

Summary

Event – Technique – Art asks questions about the essence of the tools of thinking of film art and turns to the meaning, values and aesthetic coherence of the work. These values can only reveal themselves through the predilection and verdict of the creator. Since an intuitive reality can be grasped in the thinking of film art, it is revealed due to the prompting, ability and resolution potential of the workshop tools. The workshop of a filmmaker is in the highest degree factual, practical, concrete. It aims at accuracy, concreteness, towards deeds and it carries the postulate of pragmatic application of technical tools in the realisation of the artistic vision. The thinking of film art requires the formulation of tools for designing and interpreting actual reality.

The time of each screen event is entangled, constantly modifying what is happening. Therefore, screen time contests physical time and opens up the possibility of unexpected relations between events; it can also be relegated to a semblance that expresses uncertainty of attitude. Time as a metaphor of fire particularly adheres to the process of creating a cinematic work, revealing the absolute differentiation and “disruption” of the permanence of a sequence of moments – *a continuum of moments now*.

In the workshop of thinking of film art, a specific aspect of movement is emphasised, which has an objective and subjective character at the same time. The expression of movement in the filmmaker’s workshop is revealed in the subjective space as the movement of the object, the movement of the point of view, the tension of the gradation of plans (changeability), the dynamics of narration, and above all as a rhythmic structure. In the subject space, on the other hand, it determines the relation with the viewer. This relation is rigorously connected with the perception of the viewer (it activates

emotions), who perceives movement, changeability, transformation of the elements of the work, recognising the central zone of the film image and the peripheral zone. Movement as a specific workshop tool determines the structure, rhythm and time of an event. It has a semantic character, giving meaning to events. Movement in the thinking of film art is not directed towards actual reality, it is directed towards the illusion of actual reality, concretising the horizons and possibilities of thinking of film art.

The evidence of the presence of the filmmaker in the space of the work is not only a passive attitude of “presence on the set”. The presence and thinking of the filmmaker in space lead primarily to the interpretation of actual reality and making sense of it. This process consists in questioning what is closest to the creator, which is such a discovery of space that exceeds the creator’s thought, enriches and develops sensitivity.

Light demands shadow. The shadow is an obligatory tool of the filmmaker in describing the screen world. What is the module of blackness in a film image? An element whose source is mystery. There is always something implicit, hidden, barely noticeable, not obvious. The module of black effectively reduces the image of actual reality. It provokes, distinguishes, invalidates and introduces hierarchy. It expresses the tension in screen reality, the tension between the visible and the dark, the unknown, the alien. It is an effective and constitutive tool for thinking with form, an expressive finesse of creative thinking. No wonder that the shadow, this trace of the “invisible”, is a touch of the unknown which reveals the transience of the event. The shadow is an opening to the unpredictable, the surprising, to stochastic interpretation. It is a reference to radical strangeness to what is completely unknown – to the mystery of screen reality. The module of black hides the expression of creative character and allows for the expression of that which surpasses the creator, and at the same time allows for the achievement of unity with the work. It is the shadow – the module of black – that provokes the creator to go beyond himself, into the unknown. It permanently awakens to further struggle with the “lazy” imagination, activating the constant “mobilisation of reality”.

Wstęp	7
-------------	---

Rozdział pierwszy OBSERWACJE – ZDARZENIE

1. <i>Gare Montparnasse. W kinie wyobraźni</i>	13
1.1. <i>Zdarzenie</i>	17
1.2. <i>Zdarzenie. Sens</i>	19
1.3. <i>Zdarzenie ekranowe. Myślenie obrazami</i>	26
1.3.1. <i>Zdarzenie. Czas i przestrzeń</i>	29
1.3.2. <i>Zdarzenie. Królestwo ruchu</i>	35
1.4. <i>Zdarzenie. Myślenie formą</i>	37
1.5. <i>Realna rzeczywistość vs rzeczywistość ekranowa</i>	40
1.6. <i>Zbliżenie. Ekspresja emocji</i>	45
1.7. <i>Słowo. Obraz myśli</i>	49
1.8. <i>Dialog. Część struktury zdarzenia</i>	51
1.9. <i>Kształtowanie wizji artystycznej</i>	54
1.10. <i>Ciąg zdarzeń. Początek gry</i>	59
1.11. <i>Scenariusz. Pierwsze komponenty</i>	67
1.12. <i>Warsztat studyjny. Kształtowanie wizji artystycznej</i>	70

Rozdział drugi OBSERWACJE – TECHNIKA

2. <i>Ciemność mroczniejsza niż noc</i>	83
2.1. <i>Niezmienniki w nowości</i>	86
2.2. <i>Myślenie techniką</i>	89
2.2.1. <i>Informacja elementarna – myślenie światłem i cieniem</i>	92
2.2.2. <i>Podmiot eksponometrii</i>	94
2.2.3. <i>Komponenty ekspozycji</i>	96
2.2.4. <i>Definicje</i>	97
2.2.5. <i>Obiekt zdjęciowy</i>	100
2.2.6. <i>Fotometria</i>	101
2.2.7. <i>Luminancja</i>	103
2.2.8. <i>Kontrast oświetlenia</i>	105
2.2.9. <i>Myślenie barwą</i>	107
2.2.10. <i>Komponenty barwy</i>	112
2.2.11. <i>Barwa – kompetencje/strategie</i>	114
2.2.12. <i>Rekonstrukcja analogowych dzieł filmowych</i>	118

Rozdział trzeci OBSERWACJE – SZTUKA

3.	<i>Pale Blue Dot</i>	125
3.1.	<i>Myślenie artystyczne – wprowadzenie</i>	126
3.2.	<i>Myślenie artystyczne – próba definicji</i>	132
3.3.	<i>Zakryte</i>	135
3.4.	<i>Myślenie artystyczne – próba konkluzji</i>	139
3.5.	<i>Obraz historii</i>	140
3.6.	<i>Historia obrazów</i>	144
3.7.	<i>Dekonstrukcja realnej czasoprzestrzeni</i>	148
3.8.	<i>Warsztat studyjny</i>	151
3.9.	<i>Program I – tryb narracyjny „obraz historii”</i>	152
3.10.	<i>Program II – tryb narracyjny „historia obrazów”</i>	155
3.11.	<i>Narzędzia myślenia artystycznego</i>	161
4.	<i>Krąg symbolu</i>	163
4.1.	<i>Dyspozycje dla warsztatu inscenizacyjnego</i>	164
4.2.	<i>Realność i intencjonalność</i>	165
4.3.	<i>Prawda – intencjonalna relacja dzieła filmowego</i>	167
4.4.	<i>Cóż jest prawda?</i>	168
4.5.	<i>Wieczne pytanie</i>	169
4.6.	<i>Tajemnica wieczności</i>	171
4.7.	<i>Boska wiedza</i>	172
4.8.	<i>Inspiracje – ostatnie zdanie</i>	173
4.9.	<i>Rzeczywistość – quasi-rzeczywistość</i>	174
5.	<i>Ocena dzieła filmowego – identyfikacja komponentów</i> ...	178
5.1.	<i>Kryteria – próba identyfikacji i charakterystyki</i>	185
5.2.	<i>Miotła Ockhama</i>	189
	<i>Zamiast postowia. Pan Sekretnych Ogrodów</i>	191
	<i>Bibliografia</i>	193
	<i>Informacja o pierwodrukach</i>	199
	<i>Indeks nazw osobowych</i>	201
	<i>Nota biograficzna</i>	205
	<i>Summary</i>	207
	<i>Spis treści</i>	209

Projekt okładki
Łukasz Kliś

Redakcja
Małgorzata Pogłódek

Korekta
Lidia Szumigała

Redaktor inicjujący
Michał Kompała

Układ typograficzny, łamanie, prace DTP
Beata Klyta

Nota copyrightowa obowiązująca do 31.07.2022:
Copyright © 2021 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzymyamy otwartej nauce. Od 1.08.2022 publikacja dostępna
na licencji: Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych
samyach warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

Wersja elektroniczna monografii zostanie opublikowana w formule wolnego
dostępu w Repozytorium Uniwersytetu Śląskiego rebus.us.edu.pl.

<https://orcid.org/0000-0002-2016-1384>

<https://doi.org/10.31261/PN.4056>

Łukaszewicz, Jerzy

Zdarzenie - technika - sztuka : myślenie
sztuki filmowej : obserwacje / Jerzy

Łukaszewicz. - Katowice : Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego, 2021
(Sztuka Reżyserii. Sztuka Operatorska ; 1)

ISBN 978-83-226-4090-6

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-4091-3

(wersja elektroniczna)

ISSN 2720-1732

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Druk i oprawa:

Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9
71-063 Szczecin

Wydanie I. Arkuszy drukarskich: 13,00. Arkuszy wydawniczych: 13,00.
Publikację wydrukowano na papierze Alto 100 g. PN 4056. Cena 49,90 zł (w tym VAT).